

Խ. Ս. Հ. Մ. ՄԱՏԺՈՂԿՈՄԱՏ
ԾԽԱԽՈՏԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱ-
ԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈՐՁԱԿԱՅԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ՀԱՍՈՒՆԱՆԱԼԸ ՅԵՎ ԲԵՐՔԱՀԱՎԱՔԸ

(Ծխախոտագործի թերթիկ № 3)

636.46

22 NOV 2017

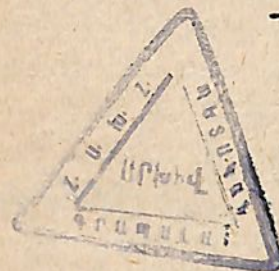
ԽՍՀՄ ՄԱՏԹՈՂԿՈՄԱՏ

ԾԽԱԽ. ԱՐԴ. ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈՐՁԱԿԱՅԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ՀԱՍՈՒՆԱՆԱԼԸ

ՅԵՎ.

ԲԵՐՔԱՀԱՎԱՔԸ

ԳՅՈՒՂՀՐԱՏ

1943

ՅԵՐԵՎԱՆ

1934թ.

**ԾԽԱԽՈՏԻ ՀԱՍՈՒՆԱՆԱԼԸ ՅԵՎ ԲԵՐԳԱ-
ՀԱՎԱԲԸ**

Ծխախոտի մշակման անցյալ փորձը մեզ ցույց է տալիս, վոր բերքի զգալի մասը դաշտում խղուր կորչում է լոկ այն պատճառով, վոր բերքահավաքի հիմնական ագրոկանոնները կոլտնտեսու-թյուններում և խորհրդատեսու-թյուններում ճիշտ չեն կիրառվում: մի հանգամանք, վոր խիստ կերպով հարվածում է մեր ժողովրդական տնտեսու-թյանը: Այս խնդիրը մեր ծխախոտագործա-կան շրջանների խորհրդատեսու-թյուններն ու կոլտնտեսու-թյունները, ինչպես նաև մենատնտեսու-ները պետք է լայն քննության առարկա դար-ձնեն և լուրջ կերպով ձեռնամուխ լինեն ծխախոտի բարձր բերքատվության գործին:

Ընթացիկ տարում խորհրդատեսու-թյունների և կոլտնտեսու-թյունների առաջ խնդիր է դրված ճիշտ կերպով կազմակերպելու բերքահավաքի աշխատանքներն այնպես, վոր մեր դաշտերում վոչ մի տերև չմնա առանց հավաքելու: Այդ աշխատանքների ճիշտ կազմակերպման հետ միա-սին, մեր խորհրդատեսու-թյունների բանվորները, կոլտնտեսականներն ու մենատնտեսու-ները խստո-

1-318494

Սրբազրիչ՝ Խ. Այվազյան
Հանձնվել է արտադրության 1934 թ. հուլիսի 13-ին
Ստորագրվել է տպելու 1934 թ. հուլիսի 19-ին
Թույլատրված է. գլավխտի լիազոր № 279
Հրատ. № 124, տիրած 1000, Պատվեր № 459

բեն պետք է հետեւեն հիմնական ազրոկանոններին ճիշտ կիրառմանը՝ ամենաբարձր բերքատուությունն ստանալու համար:

Ծխախոտի բերքատուության թե քանակական և թե վորակական ցուցանիշները կարելի չէ ձեռք բերել այն դեպքում միայն, յերբ մենք ծխախոտը հավաքում ենք իր տեխնիկական հասունացման շրջանում: Վեջ հասուն վիճակում հավաքված ծխախոտը վորակապէս ցածր է լինում, դժվարութեամբ է տամկվում, ավելի՝ յերկար խնամք է պահանջում և չորանալուց հետո ել թեթեակշիւ ծխախոտ է ստացվում, իսկ ծխելու համար հաճելի չի լինում, վորովհետեւ տերեւը լիակատար հասունություն չի ունենում: Ուշ հավաքած, այսինքն՝ չափից ավելի հասունացած ծխախոտը չորանալուց հետո, նրանից ստացված հումքը նույնպէս լինում է թեթեակշիւ և կորցնում է իրեն առաձգականությունը, վորի հետեւանքով հետագա վերամշակման ժամանակ հեշտութեամբ փշրվում ու ծխելու համար անհաճելի դառնում:

Այս բոլորից հետո պարզ է, վոր միայն նորմալ հասունություն ունեցող ծխախոտը հավաքելով, կարելի կլինի ապահովել նրա բարձր բերքատուությունը, ինչպէս և նրա վորակը, վորի համար չպետք է մոռանալ և միշտ պետք է

հիշել, վոր ծխախոտը հարկավոր է հավաքել ժամանակին յեվ առանց ուշացնելու:

Անհրաժեշտ է ունենալ պատրաստի բանվորական ուժ, չորանոցներ ու գործին անհրաժեշտ այլ պարագաներ:

Ծխախոտի տերեւների հասունութեան ցուցանիշները

Հասած տերեւները կորցնում են իրենց մազիկները, վորոնցով ծածկված է լինում տերեւի մակերևութը, ավելի յե պնդանում, իսկ նրա մուգ կանաչ գույնը փոխվում է ավելի բաց կանաչ-դեղին գույնի ու ծածկվում մի տեսակ կպրանման շերտով: Տերեւի յեզրերը և ծայրը փոքր ինչ թեքվում են դեպի ցած, միջին ջիղն ավելի բաց գույն է ստանում (սալիտակում է) և վորովհետեւ նա իր մեջ բավականաչափ ոսլա յե կուտակած լինում, հեշտութեամբ պոկվում է ցողունից: Ավելի թույլ ծխախոտի տերեւները, ինչպէս և առաջին քաղի ցածրի տերեւները, այդպիսի դեղնավուն բծեր չեն ստանում, այլ դրա փոխարեն դեղին տեսք են ընդունում առանց բծերի:

Տերեւի արտաքին այս բոլոր նշանները կարելի չէ համարել իբրեւ տեխնիկական հասունացման նշան:

Առաջին 3—5 տերևների հասունությունը, վորը «գիպսար» ե կոչվում, նայած տեսակին, սկսվում ե մոտավորապես շիթիլելուց 45—55 օր անց:

Ծխախոտի բոլոր տերևները միանգամից չեն հասունանում, այդ պատճառով ել նրանք հավաքվում են ըստ իրենց հասունության 4—5 անգամ, միմյանցից վորոշ ժամանակաշրջան անցնելուց հետո: Յուրաքանչյուր քաղից ստացված ծխախոտն ունի իր առանձին վորակը ե հատկությունը ու սարքեր արժեք ունի, վորի համար արդյունաբերությունը պահանջում ե բոլոր քաղերը հավաքել ե վերամշակել առանձին-առանձին ու վոչ մի դեպքում նրանց իրար հետ չխառնել:

Որվա ինչ ժամանակին պեսք ե կասարել քաղը

Ինչպես բոլոր բույսերի, նույնպես ե ծխախոտի օրգանիզմն այնպես ե կառուցված, վոր նա օրվա ընթացքում իր տերևների մեջ մանգարար նյութեր—ոսլա յե կուտակում՝ իսկ գիշերն այդ նույն նյութերը բույսի տերևներից փոխադրվում են նրա մյուս օրգանները՝ դեպի նրա ցողունը, արմատը ե այլն, այնպես վոր տերևներն առավոտյան քիչ ոսլա յեն պարունակում, այդ պատճառով ել, յեթե ծխախոտը առավոտյան ե հավաքվում, իր մեջ քիչ նյութ ե պարունակում,

քան այն ծխախոտը, վորը հավաքվում ե յերեկոյան:

Փորձերը ցույց են տալիս, վոր բարձր, ինչպես ե վորակով բերք ստանալու համար, բերքահավաքի ամենալավ ժամանակը համարվում ե յերեկոյան ժամը 5—8-ը: Որվա տաք ժամերին ծխախոտը չպետք ե հավաքել, վորովհետև նա այդ ժամերին թառամած ե լինում, հավաքելիս կաշում ե ձեռքերին, տրորվում ե դժվարացնում ե շարելու աշխատանքները, իսկ չորացնելուց հետո յեկ մուգ բծեր ե ստանում: Ուժեղ ե յերկարատև անձրևներից անմիջապես հետո նույնպես բերքը չպետք ե հավաքել, այլ պետք ե սպասել մինչև վոր անձրևից կանաչած—թեկուզ ե հասունացած տերևները, նորից ցույց տան իրենց հասունության նշանները, այլ կերպ նրանց վորակը ցածր կլինի:

Յեթե ծխախոտը առավոտյան ե հավաքվում, պետք ե հսկել, վորպեսզի ցող չունենա, իսկ յեթե նրա վրա ցող ե նստած—պետք ե սպասել մինչև ցողն անցնի, այլապես տամկացման ժամանակ կարող ե նա փչանալ:

Բերքահավաքի աշխատանքների կազմակերպման ընթացքում անհրաժեշտ ե նկատի ունենալ հետևյալը:

1. Քաղաժ տերևը շենքը կամ չորանոցի սրահը տեղափոխելիս, պետք է դարսել հատակին փռած կակուղ չոր ծղոտի վրա, կոթերը դեպի վերև, իսկ ծայրերը դեպի ներքև: Մի շարքը վերջացնելուց հետո անցնում են մյուս շարքերին, և պետք է այնպես անել, վոր տերևները միմյանց մի թեթև սեղմեն, վորպեսզի նրանք շատ չտաքանան: Հիշված գործողությունը վերջացած կարելի չէ համարել այն ժամանակ, յերբ 2—3 որից հետո նկատվում է, վոր տերևներն արդեն դեղնավուն գույն են ստացել:

2. Բերքը հավաքելու ժամանակ, բարձելու և դատարկելու ընթացքում, չպետք է թույլ տալ, վոր տերևները վնասվեն, վորովհետև տերևի վնասված տեղերը սևանում են, մի հանգամանք, վորը ծխախոտի վորակի վրա վատ է անդրադառնում:

3. Ծխախոտը պետք է հավաքել 4—5 անգամ: Վատ ծխախոտագործները տերևի քաղերի թիվը պակասեցնում են, վորը վատ է անդրադառնում հումքի վորակի վրա, ծխախոտը հավասարաչափ չի չորանում և խոտանի (բրակի) ավելի մեծ տոկոս է տալիս: Անհրաժեշտ է միաժամանակ ընդգծել, վոր բրիզադիրը պետք է ծանոթ լինի ծխախոտին վերաբերող տեսական մի քանի կարևոր խնդիրներին, վորպեսզի կարողանա հաջո-

ղությամբ պայքարել բարձր և վորակով բերք ստանալու համար:

Ծխախոտը թելին անցկացնելը

Ծխախոտի թելանցումը կատարվում է մետաղյա հատուկ ասեղների միջոցով, վորոնք ծանոթ են բոլոր ծխախոտագործներին: Ասեղը պետք է թելել այնպիսի յերկարությամբ, ինչպիսի յերկարություն ունեն տվյալ տնտեսության շրջանակները: Վորպեսզի ծխախոտը կանոնավոր չորանա, նրան պետք է շարել վոչ շատ նոսր և վոչ էլ շատ խիտ: Յերբ նոսր է շարվում, նա չուտ է չորանում, լավ չի դեղնում, իսկ խիտ շարելու դեպքում նա կարող է փչանալ, փտել, մանավանդ յեթե յեղանակը խոնավ է: Խիտ կարելի չէ շարել մանրատերև ծխախոտը, չորային պայմաններում աճած ու հասունացած տերևները: Առաջին քաղի տերևները պետք է շարել խիտ, իսկ հաջորդ յերեք քաղից ստացված տերևները նոսր, վորովհետև նրանք հաստ են լինում:

Ծխախոտի չորացնելը

Ծխախոտի չորացում ասելով չպետք է միմիայն հասկանալ տերևի միջից խոնավության հեռանալը, այլ նաև այն, վոր նրա մեջ տեղի յեն ունենում մի շարք պրոցեսներ, վորոնցով նրանց

միջի բարդ նյութերը քայքայվելով՝ վեր են ածվում ավելի պարզ նյութերի, վորի հետևանքով և տերևի վորակը բարձրանում է: Այդ պատճառով ել ծխախոտը չորացնելու աշխատանքը հանդիսանում է նրա մշակման կարևոր աշխատանքներից մեկը, վորի վրա պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել:

Ծխախոտի չորացման առաջին շրջանը, դա տերևների տամկացումն է, այսինքն՝ տերևներին դեղին գույն տալը և ծխախոտի վորակը բարձրացնելը: Այսպիսով, չորացման գործում, այս պրոցեսը ծխախոտի մշակման ամենակարևոր մասն է կազմում:

Բարձրորակ ծխախոտ ստանալու համար չորացումն այնպես պետք է կատարել, վոր այդ գործողությունը տեղի ունենա աստիճանաբար և վերջնականապես չչորանա, մինչև, վոր ծխախոտը հարկ յեղած գույնն ստանա:

Տամկացման ժամանակ ավելորդ խոնավությունը նույնպես ծխախոտի վրա վատ է անդրադառնում, այսպիսի դեպքում ծխախոտը կարող է հեշտությամբ փտել: Պետք է հետևել, վոր տաքությունն ըստ Ֆելսիուսի 30—35° չբարձրանա (ունենա նոր կթած կաթի տաքություն), իսկ յերբ նկատվի, վոր տաքությունը բարձրանում է, հարկավոր է տեղաշարժ անել (քրքրել) և նորից դարսել, վորից և նա կհովանա:

Տամկացում կատարվում է նաև շրջանակներում: Այսպիսի տամկացման դեպքում արդեն թեկին անցկացրած ծխախոտը կախում են շրջանակների վրա և 1—2 ժամ դնում են արևի տակ, վորպեսզի տաքանա, վորից հետո ծխախոտը շաբաններով ներս է տարվում, և տերևները միմյանց ավելի մոտեցնելով՝ թողնում են այնքան ժամանակ, մինչև վոր ծխախոտը կստանա հարկ յեղած դեղին գույնը:

Ծխախոտը տամկացնելուց հետո, յերբ նա արդեն բավականաչափ կորցնում է իր կանաչ գույնը և դեղնավուն է դառնում, անհրաժեշտ է հոգ տանել, վոր չորացնելիս այդ դեղին գույնը հետագայում պահպանվի: Պրա համար պետք է տերևներից աստիճանաբար խոնավության մնացորդները հեռացնել: Հենց այդ նպատակով ել ծխախոտը շրջանակով արևին են տալիս:

Չորացնելու այս պրոցեսը պետք է կատարել աստիճանաբար և վոչ թե միանգամից:

Լավ գույն ստանալու համար, չորացնելիս՝ սկզբում ծխախոտը արևին պիտի տալ միայն մի քանի ժամով, խուսափելով որվա ամենատաք ժամերից, իսկ հետո կարելի յե արևի տակ թողնելու ժամերը յերկարացնել: Չորացնելու վերջին, յերբ տերևներն սկսում են արդեն չորանալ, ծխախո-

տըն արևի տակ կարելի յե թողնել ամբողջ որը,
բացառութեամբ քամի և անձրև որերի, վոր պետք
ե ներս տանել և բաց ողում չթողնել:

Լավ չորացած ծխախոտը ճանաչվում ե տե-
րևի միջին յերակից, նրա ամենահաստ տեղից,
շարած ասեղի ծակած մասին սեղմելուց. յեթե
այդ սեղմելուց խոնավութեան նշաններ չեն յե-
րևում, ուրեմն ծխախոտը չոր ե. 3—5 շար չորա-
ցած ծխախոտը չըջանակներից վերցնելով, կիսով
ծալում են և միմյանց կապերով հավանգ կազ-
մում ու կախում են ծխախոտի նույն շենքի
առաստաղից:

Հիշյալ ագրոձեռնարկումները լրիվ կերպով
կիրառելով, կորուստների դեմ պայքար ծավա-
լելով, մենք կապահովենք ծխախոտի բարձր բեր-
քատվութիւնը:

Հայաստանի ծխախոտի փորձակայան

ԳԻՆԸ 10 Կ.

1934/488

1
3184

СОЗРЕВАНИЕ И УБОРКА ТАБАКА